

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

УДК 347.77/.78:341.232.7 (477)

КОДИФІКАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА НІМЕЧЧИНИ

Коваленко Т.В.

молодший науковий співробітник

відділу питань захисту прав інтелектуальної
власності НДІ інтелектуальної власності НАПрН України (м.Київ)

ORCID: 0000-0002-0099-2631

CODIFICATION OF GERMAN LEGISLATION LAW

Kovalenko T.V.

Junior Research Fellow

Department of Protection of Intellectual Rights
owned by the Scientific Research Institute of Intellectual Property of the
National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv)

ORCID: 0000-0002-0099-2631

***Анотація:** кодифікація - це процес об'єднання нормативно-правового акта (або кількох пов'язаних актів) і всіх змін до нього в єдину редакцію нормативно-правового акту. Кодифікація це особливий, найбільш високий вид правотворчості, спрямований на упорядкування, системне об'єднання і системне вираження нормативно-правових актів у вигляді кодифікованих актів права. Кодифікація надає правовій системі узгодженості. Кодифікація Німеччини найбільш досконала форма романо-германської кодифікації. Німецькі кодекси представляють собою найбільш масштабну кодифікацію законодавства.*

Ключові слова: кодифікація, Німеччина, пандектна система.

***Abstract:** codification is the process of combining a normative legal act (or several related acts) and all amendments to it into a single version of a normative*

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

legal act. Codification is a special, highest type of law-making aimed at ordering, systematization and systematic expression of normative legal acts in the form of codified acts of law. Codification provides consistency to the legal system. Codification of Germany is the most perfect form of Romano-Germanic codification. The German codes represent the largest codification of legislation

Keywords: codification, Germany, pandectic system.

Кодифікація нараховує більш чотирьох тисяч років, перший кодекс з'явився у Месопотамії – Кодекс Хаммурапі. Це – «один з найдавніших і найкраще збережених законодавчих кодексів стародавнього Вавилону, створений близько 1750 року до н. е. за наказом вавилонського царя Хаммурапі Збірка законів складається із прологу, 282 законів і епілогу. У законах Хаммурапі регулюються цивільні, зобов'язальні, трудові, шлюбно-сімейні, кримінальні та кримінально-процесуальні відносини» [1].

Далі до створення кодифікації приєдналася Римська імперія. У V сторіччі була складена юстиніанівська кодифікація. ««Corpus juris civilis» («Корпус юріс цивіліс» від лат. «тіло цивільного права») — сучасна назва зведення римського цивільного права, укладеного 528–534 роках за часів панування візантійського імператора Юстиніана I Великого. Відомий також під назвами «Зведення Юстиніана» або «Кодифікація Юстиніана» [2].

Час від часу кодифікували джерела права Індія, Китай, Японія.

«Кодифікація законодавства – це вид систематизації, що здійснюється шляхом перероблення та зведення у процесі нормотворчості норм права, що містяться в різних нормативно-правових актах, у логічно узгоджену, побудовану на наукових принципах систему і створення на цій основі нового єдиного нормативно-правового акта» [3, 78].

Отже, кодифікація - це процес об'єднання нормативно-правового акта (або кількох пов'язаних актів) і всіх змін до нього в єдину редакцію нормативно-

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

правового акту. Кодифікація це особливий, найбільш високий вид правотворчості, спрямований на упорядкування, системне об'єднання і системне вираження нормативно-правових актів у вигляді кодифікованих актів права. Кодифікація надає правовій системі узгодженості.

На відміну від консолідації (тобто неофіційного спрощення правового акту, що включає зміни до нього), новий кодифікований акт проходить повний законодавчий процес (наприклад, звичайну законодавчу процедуру, процедуру консультацій або процедуру згоди) і замінює акти, які кодифікуються, тобто кодифікація є особливим нормотворчим процесом.

З кінця XVI сторіччя кодифікація входить в новий період, оскільки виникає необхідність систематизації європейських правових норм. Новою концепцією кодифікації стали наполеонівські кодекси XIX сторіччя, зокрема Цивільний кодекс 1804 року. Цей кодекс став напрямком та стандартом для кодифікаторів багатьох країн – Німеччини, Латинської Америки, Африки, країн Близького Сходу.

Кодифікація Німеччини найбільш досконала форма романо-германської кодифікації. Німецькі кодекси представляють собою найбільш масштабну кодифікацію законодавства кінця XIX століття, де на час її проведення існувало безліч правових систем – римське право, датське цивільне право, пруське земське та баварське земське право, австрійський цивільний кодекс, саксонський цивільний кодекс тощо. Німецькі кодекси - це систематизований збірник основних законів Німеччини,. Для кодифікаційних актів Німеччини характерна пандектна система розташування норм. «Пандектна система — принцип побудови цивільного кодексу, при якому виділяється загальна та особливу частини (речове право, зобов'язальне право, сімейне право, спадкове право).

Пандектна система була створена в XVIII–XIX століттях німецькими правознавцями (пандектистами) на базі проведеної ними всеохопної

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

(пандектної) систематизації джерел римського приватного права, насамперед, Юстиніанових Дігест (Пандект).

Завдяки роботам пандектистів з'явилися загальні поняття: договір, угода, зобов'язання, право власності, речове право, делікт, яких не було в римському праві. Основним досягненням пандектистів стало виділення загальної частини (загальних положень) цивільного права та диференціація речових і зобов'язальних прав, а також чіткий поділ матеріальних і процесуальних норм» [4].

Особливістю німецького метода кодифікації є створення кодексів, які передбачають можливість та необхідність існування інших, ніж кодекси, законодавчих актів, які доповнюють та конкретизують ці кодекси. Інші закони та нормативно-правові акти роблять положення кодексів більш повними, визначеними для безпосереднього встановлення поведінки суб'єктів правовідносин. Кодекси наразі виступають не як єдиний та домінуючий документ, а як базове джерело права, не вичерпний, а направляючий правове регулювання відповідної сфери суспільних відносин.

Німецькі правознавці впевнені у позиції щодо неможливості точної та повної регламентації законодавчих вказівок у формі, що була б доступною для правильного, чіткого та вичерпного розуміння всіма без виключення членів суспільства. Фахівці-кодифікатори виходять із неможливості єдиного тлумачення норм, навіть якщо ці норми будуть викладені максимально просто, адже члени суспільства мають різний рівень правосвідомості та правової культури, а також знань у галузі права. Прагнення до досягнення доступності для загального надбання нормативно-правових розпоряджень є безперспективним і навіть може тягнути за собою протиріччя, відсутність внутрішньої логічної єдності нормативно-правових актів, відсутність смислового зв'язку між окремими елементами законодавства, швидку застарілість нормативно-правових актів.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

Кодифікатори використовують для формування розпоряджень велику кількість науково обґрунтованих загальних положень – загальних принципів правового регулювання спеціальних юридичних термінів.

Німецька методика кодифікації використовується у випадках систематизації найстаріших галузей права.

Кодифікаційні акти Німеччини викладені складною мовою, вони не розраховані на пересічних громадян, а на правників, юристів тощо. У цьому проявився відхід від загального викладення текстів законів, які були сформульовані ще в епоху Відродження Мором, Беконом та Кампанеллою – «закон повинен буди простим. Він повинен складатися з невеликої кількості законоположень – ясних, загальнодоступних та зафіксованих у письмовому вигляді – які можуть бути доступними та зрозумілими не тільки юристам-професіоналам, але також і їх кінцевим адресатам» (переклад автора) [5].

Характеризуючи результат кодифікації законодавства Німеччини, слід зазначити, що він звернений не до громадян - він складний для сприйняття та розуміння, а до експертів права,

Особливістю німецької методології кодифікації також є обмеження формулювання загальних правил, що залишає великий простір для тлумачення правозастосовниками. Кодифікатори Німеччини впевнені, що у процесі розробки тексту кодексів особливу увагу слід звертати на формулювання загальних принципових положень, надаючи правозастосовним органам, в першу чергу судам, деяку можливість їх тлумачення у відповідності до конкретного випадку. На думку німецьких кодифікаторів детальні кодекси, що докладно встановлює права та обов'язки учасників правовідносин, не можуть врегулювати увесь складний комплекс суспільних відносин у повній мірі.

Отже, у процесі кодифікації здійснюється переробка та удосконалення правових положень, усунення колізій, недоліків. Звернення у цих умовах до міжнародного досвіду правового регулювання потребує інтерпретації та

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

правильності тлумачення понять, категорій, конструкцій.

Література:

1. Кодекс Хаммурапі. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%A5%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96
2. Corpus juris civilis («Корпус юріс цивіліс» від лат. «тіло цивільного права») URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Corpus_iuris_civilis
3. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та семінарських занять з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» (відповідно до вимог ECTS) / уклад. О. В. Петришин [та ін.]. - Х. : Право, 2010. - 96 с.
4. Пандектна система. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0
5. Canale D. The Many Faces of the Codification of Law in Modern Continental Europe // A Treatise of Legal Philosophy and General Jurisprudence. Vol. 9: A History of the Philosophy of Law in the Civil Law World, 1600– 1900. Springer, 2009. URL: https://www.researchgate.net/publication/226029747_The_Many_Faces_of_the_Codification_of_Law_in_Modern_Continental_Europe